

Arbetsprogram inför 2006 för Miljöstrategier inom jord- och skogsbruk (MJS)

1. Sammanfattning av arbetsprogrammet

MJS, som är en tvärssektoriell grupp, skall väga in både Miljö- samt Jord- och Skogsbrukssektorernas ambitioner i sitt arbetsprogram. MJS utgår därför ifrån de bägge handlingsprogrammen och lyfter fram de avsnitt som ligger inom MJS mandat. Nedan, i kolumnen till höger, presenteras de områden som har, alternativt kommer att bli, belysta under perioden 2005-2008. Därtill kan andra ämnen infogas utifrån den aktuella debatten.

Tabell 1. Handlingsprogrammen 2005-2008, för Miljö- samt Jord- och Skogsbrukssektorn, samt tema och undertema för MJS under samma period. Projektantalet anger startade eller planerade projekt inom respektive område.

Miljö	Jord-skog	MJS
Miljö och sundhet • Kemikalier • Luftkvalitet • Folkesundhet & naturupplevelser • Miljö i arktisk	Mat och hälsa • Spårbarhet • Livsmedelsrisker • Djurhälsa & djurvälstånd • Nordisk tillsynsfilosofi • Miljöövervakning	Hur påverkar jord- & skogsbruket miljö & hälsa • Pesticider (3 projekt) • Djurvälstånd (1 projekt) • Luktproblem (1 projekt) • Miljö & matkvalitet • Natur & hälsa/rehabilitering (1 projekt)
Havet • Miljöfarliga ämnen • Eutrofiering • Eko förvaltning • Klimatförändringar		Hur påverkar jord- & skogsbruket vatten & eutrofiering • (EU:s vattendirektiv) • Växtnäringsföroreningar (3 projekt)
Natur, kultur, fritid • Landskap-kulturmiljö • Biologisk mångfald • Friluftsliv-allemansrätt • Genetiska resurser • GMO • Klimatförändringar	Biodiversitet • Indikatorer Kollektiva nyttigheter • Landsbygdsutveckling • Landskapskonventionen • Skogens sociala funktioner	Jord- & skogsbrukets natur- & kulturmiljövärden • Biodiversitet (2 projekt) • Stad-land (1 projekt) • Lantbr. multifunktionella roller (1 projekt) • Kulturlandskapet (5 projekt)
Hållbar (bärkraftig) förbruk & produktion • Produkter, avfall • Gröna marknader • Miljöekonomi • Växthusgaser	Näringsutveckling • Naturresurser & konkurrenskraft • Miljövänlig produktion • Utbyte av skogserfarenheter	Uthållig näringsutveckling i jord- och skogsbruket • Avfall (1 projekt) • Bioenergi och biogas (2 projekt) • Ekologisk produktion (2 projekt) • Hållbar skogsproduktion (4 projekt)

MJS har under en de senaste åren arbetat med att förbättra sina arbetsmetoder för att göra arbete och resultat enkla, användbara och synliga. Kärnan i arbetet har utgjorts av en omläggning av projekten från traditionell vetenskaplig metodik, där kunskapsutbytet står i centrum, till att även tillföra en politisk dimension. För att lyckas med detta har MJS i ökande utsträckning uppmanat forskare och experter att diskutera och rekommendera förslag som är genomförbara och som ger nordisk nytta.

Även om det inte alltid går att hitta gemensamma lösningar har reaktionen på en mer målinriktad diskussion varit mycket positiv. Viljan att bidra med hållbara lösningar är stor och skall tas tillvara.

En lika viktig del i arbetet har varit att hitta bra presentationsformer för att lyfta upp framtagna förslag till den politiska nivån och mot förvaltningarna. Här är en tjock rapport inte en lösning, se vidare under rubrik 3 och 5 nedan. MJS metodutveckling har följts med intresse och flera av MJS arbetsmetoder har tagits upp av andra grupper.

MJS projekt har en nordisk tyngdpunkt men flera har kopplingar till internationella processer. Under 2005/2006 är främst projekten om Bioenergi och Djurvälstånd internationellt intressanta.

Trots en begränsad budget om 2,6 miljoner DKK, räcker MJS medel till ett tiotal projekt med god täckning av periodens program, se tabell 1, under rubrik 9 samt på www.norden.org/mjs. Ca hälften av projekten sker i samarbete med andra grupper inom NMR, se rubrik 6.

2. Uppfyllelse av MHP's och HP-FJSL's mål, aktiviteter och förväntade resultat

MHP och HP-FJSL har bl.a. som mål att säkra de nordiska ländernas natur- och kulturmiljövärden, den biologiska mångfalden inom jord- och skogsbruket, samt reducera belastningen på människor och miljö. Både gamla och nya projekt fokuserar på dessa mål, se tabell 1 ovan. De viktigaste exemplen för MJS under 2006 gäller miljö och hälsa inklusive det relaterade ämnet lukt och allergener från lantbruket, samt bioenergi och biogas. Utöver detta skall även, det delvis MJS-finansierade, projektet NordFrams lyftas fram.

- Projektet "Utestistelsers betydelse för hälsa, friskvård och rehabilitering." samt "Regulering af lugt og luftbårne allergener..." drivs av experter inom områdena i Norden. Med utgångspunkt i kartläggningar av nationella ståndpunkter samt sammanställning av forsknings- och utvecklingsverksamhet i Norden ämnar man göra ett diskussionsunderlag inför ett seminarium. Därefter görs ett inspel till den politiska processen inom Norden/EU.
- Projektet "Energiskogsodling på åkermark och dess möjligheter för uthållig energiframställning i ett nordiskt perspektiv" är en uppföljning av de pågående projekten "Nordiskt biogasprojekt" och "Bioenergy as an environmental factor". De tre projekten arbetar inom de kombinerade områden energi-landskap-miljö. Det två senare projekten redovisas under 2006.
- Med SNS diskuteras två projekt. Antingen skog och biodiversitet, alternativt konflikter mellan skogliga särintressen. Det senare behandlar allemansrätten och dragkampen mellan skogsägare, friluftsfolk och krav på biodiversitet. Ett konfliktladdat område som cementerats med delvis otidsenliga regleringar. Konflikter som kanske kan lösas utifrån en ökande samsyn på skogens olika värden, i kombination med ny teknik.
- NordFram arbetar främst med landskaps- och framtidsrelaterade frågor, vilka skall presenteras för de Nordiska Jord- och Skogsbruksministrarna i juli 2006. Arbetet fick stor uppslutning vid ministrarnas mötet i Århus 2005.
- Bland övriga projekt under hösten 2005 samt 2006, som ansluter till handlingsplanerna kan t.ex. nämnas; Bevakning och mätning av näringsläckage från jordbruk i Leninggradsområdet, djurvälstånd i ekologisk produktion, hästen och landskapet, ekologiskt utsäde, jordbruket som kulturbärare etc.

3. Gruppens konkreta aktiviteter som skall föreläggas ämbetsmannakommittéerna och ministerrådet

Från och med höst 2005 kommer MJS att till ämbetsmannakommittéerna presentera korta projekt-resuméer med de "politiskt" intressanta förslagen, som framkommit ur projekten. Från sammanställningarna kan sedan EK-M och NEJS signalera om något skall föras vidare. Här återstår dock fortfarande diskussioner och anpassningar så att sammanställningarna blir lästa och använda. Kan-ske skall t.ex. sidantalet ytterligare nedbringas genom att liknande projekt presenteras tillsammans.

Eftersom önskemål om "politiskt" intressanta förslag från projekten konsekvent börjades tillämpas först under 2005, innehåller flera projekt därför ännu huvudsakligen "fagligt" intressant material.

Från de projekt som kommer att redovisas under hösten 2005 och 2006, räknar MJS dock med att följande projekt kan komma med politiskt användbart material.

- Bioenergy as an environmental factor in the Nordic-Baltic-North-West-Russian Region.
- Dyrevelferd i økologisk landbruk.
- Hästen en resurs för levande landskap.
- Jordbruket som kulturbærer - nordisk/europeisk workshop for forskere og forvaltere.

De projekt som initieras under 2006 kommer först att redovisas för EK-M och NEJS under 2007. Dessa projekt finns upptagna under rubrik 2 och 9. MJS räknar med att det ”politiska” värdet i dessa projekt skall vara högre än tidigare.

4. Gruppens konkreta inspel till internationella förhandlingar

Flera av de projektaktiviteter MJS finansierar har kopplingar till internationella processer. Många projekt har emellertid en stark nordisk prägel. Dessa projekt främjar framför allt utbyte av erfarenheter och kompetens inom specifika områden, se tabell 1 ovan. De projekt som under 2005/2006 har en mer tydlig internationell prägel är främst följande:

- Bioenergy as an environmental factor in the Nordic-Baltic-North-West-Russian Region.
- Dyrevelferd i økologisk landbruk, (se 2005 års arbetsplanering).

I vad mån projekten som sätts igång under 2006 kan ge internationella inspel är för tidigt att säga men följande har goda förutsättningar.

- Regulering af lugt og luftbårne allergener.
- Utevistelsers betydelse för hälsa, friskvård och rehabilitering.
- Arbetet inom 'Nordic Pesticide Monitoring Network' är intressant ur ett internationellt perspektiv vad gäller metodutveckling av miljöanalyser.

Även följande projekt har internationella kopplingar men av mer ”faglig” natur.

- Affornord - det isländska projektet om beskogningens konsekvenser på landskapet (kan dock även generera inspel till landskapskonventionen).
- Nordisk samverkan kring fältförsök inom lantbruket. (En samordnad nordisk fältforskningsverksamhet inom lantbruket skulle avsevärt förenkla jämförelser av olika gödslings- och bekämpningsmedel. Detta är värdefullt ur både konkurrens- och miljösynpunkt.)
- De baltiska länderna och NW Ryssland är inblandade i följande projektaktiviteter som redovisas, pågår eller initieras under 2005/2006: EU:s ramdirektiv för vatten, arbetet med rödlistade arter, landsbygdsutvecklingen inom skyddade områden, det planerade projektet angående bevakning och mätning av näringsläckage från jordbruk i Leningradsområdet samt energiskogsodling på åkermark.

Som påtalats är nu MJS krav på projekten tydligare, vad gäller att formulera resultat och förslag som även är politiskt användbara. Här är även feed-back från EK-M och NEJS viktiga så att resultat, framtagna med medel från NMR, blir användbara i så många sammanhang som möjligt.

5. Informationsverksamhet

MJS rutiner och informationsverksamhet har genomgått en kraftig förändring sedan 2003 . Avsikten har varit att göra både det interna arbetet mer tydligt för deltagarna samt att resultaten från MJS arbete skall bli mer synligt och utåtriktat. Arbetet finns sammanfattat i bilaga 1 och behandlar tre områden; projektarbetet, information samt politisk uppföljning. Alla delar finns förklarade och tillgängliga på MJS hemsida, se www.norden.org/mjs

Vid NMR seminariet i Köge den 20-21 januari 2005 presenterades ett förslag hur informationen från projekten skall hanteras, se MJS hemsida. MJS har börjat tillämpa förslaget och informationsflödet från projekten är nu jämnare och har bl.a. resulterat i mer aktuell information på hemsidan, flera notiser samt underlag till de "politiska" sammanfattningarna. Förhoppningen är att även rapporterna skall bli tydligare och mer läsvärda.

Den största utmaningen består nu i att bättre utnyttja informationen i det nordiska arbetet. För detta krävs bättre nätverk och internationella kontakter samt att vi även lär oss att exponera NMR kompetens i mer otraditionella sammanhang. Här kan MJS t.ex. lära av det utåtriktade arbete som bedrivs inom genområdet.

MJS har under perioden tagit fram en hemsida som innehåller samtliga projekt och dokument som hanteras inom MJS, med vissa undantag se "Offentlighetsregler för MJS". MJS hemsidan har även använts som förebild i det pågående arbetet att förnya samtliga grupperns hemsidor. AU har även bestämt att alla grupper skall använda den projektdatabas som MJS tagit fram och använt sedan 2003. Den nås nu, i en preliminär version, via MJS hemsidor och skall läggas ut på samtliga grupperns sidor så fort dessa har matat in aktuella projektdata.

En viktig del i arbete är även den pågående översynen av ansökningsformulär och kontrakt. Det måste nämligen redan vid ansökningstillfället klart framgå vad NMR förväntar av projekten. Samt lika viktigt, att erbjuda bra instruktioner och verktyg för att uppnå detta.

6. Samarbete med andre grupper och sektorer

Samarbete mellan grupper inom NMR är ett uttalat önskemål från olika håll. För MJS del finns många kontaktytor inom NMR med gemensamma projekt som resultat. Dock bör framhållas att:

- Det är viktigt att samarbetet utgår från en ämnesmässigt ("fagligt") bevakning av projekten utifrån gruppernas olika kompetens, så att det inte bara bli en delning av kostnaderna.
- Normalt skall dubbelarbete undvikas genom goda kontakter inom NMR, så att ett problem belyses utifrån olika utgångspunkter. Bäst är om detta kan göras inom samma projekt, men så behöver dock inte alltid vara fallet.
- Olika sektorer har olika mål inom NMR. Därför kan det ibland hända att ett område, som lyfts fram av en sektor, är ointressant för en naturlig samarbetspartner inom NMR, se t.ex. biogasprojektet.

Flera av MJS nu pågående projekt är samarbetsprojekt. Under 2006 pågår eller startas följande samarbetsprojekt:

- Tillsammans med **Kemikaligruppen** och **Miljö och Data** finansieras Nordic Pesticide Monitoring Network: Här har vi fört ihop två likartade projekt och genom gemensam finansiering fått full täckning av kostnaderna. En uppföljning av detta samarbete diskuteras i projektet "Utilisation of Nordic pesticide monitoring data".
- Biogasprojektet har initierats av MJS men med kontakter inom **energisektorn**. Biogas, som är ett prioriterat område i miljöhandlingsplanen 04-08, är dock av liten energipolitisk betydelse varför intresset från energisektorn är lågt.
- Med **NFK** gäller samarbete fyra projekt med landskaps- och landsbygdsutveckling och rödlistade arter som tema.
- Med **SNS** diskuteras ett projekt kring skog och biodiversitet alternativt konflikter mellan skogliga särintressen.
- Med **NGR** diskuteras genetiska- och/eller landskapsindikatorer.

7. Projektkatalog

Se rubrik 9 nedan. En mer utförlig katalog finns under <http://www.norden.org/MJS/sk/project.asp>

8. Gruppens sammansättning

MJS består av representanter för de nordiska ländernas miljö- samt jordbruksförvaltningar:
Sammansättningen under 2005 var följande (under 2006 övergår ordförandeskapet till Norge):

Ordförande 2005

Poul Arne Iversen

Min. for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Holbergsg. 2
1057 København
pai@fvm.dk
+45 33 92 20 87 Tele
+45 33 12 46 86 Fax

Poul Arne Iversen

Se ovan

Kirsti Krogerus

Birkalands miljöcentral
PB 297, 33101 Tammerfors
kirsti.krogerus@ymparisto.fi
+358 3 2420 236 Tele
+358 50 563 3713 Mobil
+358 3 2420 266 Fax

Audur Sveinsdóttir

Lantbruksuniv. Hvanneyri
311 Borgarnes, Island
audurs@hvanneyri.is
+354 433 7000/15 Tele
+354 860 7309 Mobil
+354 699 3285 Fax

Kjersti Gram Andersen

Miljøverndep., BFK-avd.
PB 8013 Dep., 0030 Oslo
Kjersti.Gram.Andersen@md.dep.no
+47 22 24 59 30 Tele
+47 22 24 27 56 Fax

Anders Emmerman

Jordbruksverket Växtnäringsenh.
551 82 Jönköping
Anders.Emmerman@sjv.se
+46 36-155154 Tele
+46 36-710517 Fax

Helena Blomqvist

Ålands landskapsstyrelse
PB 60 22 , 101 Mariehamn
helena.blomqvist@ls.aland.fi
+358 18 25 328 Tele
+358 18 13 302 Fax

Sekreterare

Magnus Gröntoft

Jordbruksverket
581 86 Linköping, Sverige
Magnus.Grontoft@sjv.se
+46 13 196130 Tele
+46 70 583 65 66 Mobil
+46 13 196585 Fax

Pernille Weile

Skov- og Naturstyrelsen Haraldsg. 53
2100 København
pwe@sns.dk
+45 39 47 22 68 Tele
+45 39 47 27 65 Fax

Ilkka Reponen

Jord- och skogsbruksmin.
PB 30, 00023 Statsrådet
ilkka.reponen@mmm.fi
+358 9 1605 3328 Tele
+358 400 467894 Mobil
+358 9 1605 2450 Fax

Sigurdur Thráinsson

Miljöministeriet
Vonarsstræti 4, 150 Reykjavík
sigurdur.thrainsson@umh.stjr.is
+354 545 8600 Tele
+354 562 4566 Fax

Kristin Orlund

Landbruksdep. Landbrukspolitisk avd.
PB 8007 Dep., 0030 Oslo
kristin.orldund@ld.dep.no
+47 22 24 93 42 Tele
+47 934 54 074 Mobil
+47 22 24 95 56 Fax

Anna Lind

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm
anna.lind@environ.se
+46 8 698 13 29 Tele
+46 70 370 5397 Mobil
+46 8 698 10 42 Fax

9. Budget for arbejdsprogrammet 2006

Tabell 1: Oversigt over ansökte budgetmedel för 2006 fördelade på beviljningsmyndighet

Beviljningsmyndighet	DKK	Anteckningar
NMRS miljø	1 300 000	
NMRS Jord & skog	1 300 000	
Överförda fria medel från 2005	-6 933	
Sum (medel till rådighed 2006)	2 593 067	

Tabell 2: Oversigt over ansökte budgetmedel till aktiviteter/projekt för 2006

1. Projekt, etc.	2. Överförda kontraktsbundna medel från föregående år 1/	3. Budget 2006	4. MJS planlagda beviljningar 2007	5. Anmärkningar
Nya projekt 2006				
Regulering af lugt og luftbårne allergener		260 000	75 000	Sökt belopp, beslut jan 06
Skog, biodiversitet, särintressen, med SNS		250 000	200 000	Reserverat, beslut jan 06
Utevistelsers betydelse för hälsa, friskvård och rehabilitering.		400 000	0	Sökt belopp, beslut jan 06
Bevakning och mätning av näringsläckage från jordbruk i Leninggradsområdet		300 000	0	Sökt belopp, beslut jan 06
Energiskogsodling på åkermark		250 000	280 000	Sökt belopp, beslut jan 06
Andra samarbejdsprojekter, se rubrik 6		200 000	200 000	Reserverat, beslut jan 06
Pågående projekter				
NordFram		100 000		
Stad-Land		200 000	200 000	
Nordic Pesticide Monitoring Network.		0		
Rödlistade arter & biotoper		160 000		
Affornord. Genopbygning af skogsresser i nordvest Norden		300 000		
Biobrændsel		120 000		
Kulturmiljø i skogsbruget		30 000		
Genressrådet				Egen budget fr.o.m. 2006
Sekretariat		300 000	300 000	
Frie midler				
Sum		2 870 000 DKK	1 255 000 DKK	

1/ Projekter følger i stort sett sina tidsplaner, varför ev. överdrag till 2006 är av mer kortvarig art.

Tabell 3. Oversigt over sekretariatsmedel för 2006

Användelse af medlen	DKK	Anteckningar
Løn	210 000	
Rejser	60 000	
Administration	0	
Øvrige	30 000	Bl.a. möten och projektdatabasen
Total	300 000 DKK	

Den 5 oktober 2005
Magnus Grøntoft, sekr i MJS

Så fungerar MJS vid Nordiska Ministerrådet

Bilaga 1

MJS strävar efter en öppen och tydlig verksamhet, som snabbt ger användbara resultat. Nedan beskrivs MJS arbetssätt. Mer detaljer finns i olika bilagor på www.norden.org/MJS

Inriktning och medlemmar

MJS är en tvärsektoriell grupp, dvs. med mandat (uppdrag) från både miljö- samt jord & skogsbrukssektorerna vid NMR. MJS uppgift är att initierar projekt som innehåller både miljö- samt jord- och skogsbruksfrågor. Resultaten från projekten skall vara politiskt och förvaltningsmässigt intressanta. MJS utgår ifrån båda sektorernas handlingsprogram men betonar vissa delar, se MJS tema. Varje nordiskt land har två medlemmar i gruppen.

Så arbetar MJS

MJS har möte två gånger per år. Då beslutar MJS om nya och pågående projekt samt diskuterar nya projektförslag. Dessutom tar MJS ställning till förslag från avslutade projekt och resultaten lämnas senare till ämbetsmannakommittéerna för miljö (ÅK-M) respektive jord- och skog (NEJS). Se MJS arbetsgång och kalendarium.

MJS har en sekreterare på halvtid. Årligen skrivs ett arbetsprogram och en verksamhetsrapport. Budgeten är ca 2,5 milj. DKK per år, se MJS ekonomi.

MJS hantering av projekt

Under våren begär MJS in projektutkast utifrån MJS tema och projektförslag. Inlämnade utkast, men även ansökningar, exponeras för övriga grupper inom NMR för eventuella samarbeten. Vid MJS sommarmöte diskuteras projektförslagen och de mest intressanta beslutas preliminärt. Under hösten anmodas dessa inkomma med en fullständig ansökan, i enlighet med MJS synpunkter och allmänna projektvägledning. Efter nyår tar MJS definitiv ställning till färdiga ansökningar och beslut tas. Godkända ansökningar samt övriga projekthandlingar läggs därefter på MJS hemsida.

För att uppnå politisk och nordisk nytta vill MJS att projekten inför varje seminarium /workshop tar fram ett diskussionsunderlag där nationella ståndpunkter och praxis redovisas. Med detta som grund hoppas MJS att diskussionen konkretiseras och möjliggör konkreta förslag från experterna, där gemensam aktion gör störst nytta.

Information och politisk uppföljning

Varje projekt följs från MJS av en kontaktperson och sekreteraren, i syfte att få ut all relevant information från projekten. Den mesta informationen inom MJS är offentlig och regleras i ett internt beslut. Målgrupp är den intresserade allmänheten.

Projekten skall redovisa i en "faglig" slutrapport samt en policyinriktad sammanfattning. Här lyfts den Nordiska Nyttan fram samt förslagens "fagliga" förankringen. Policydelen diskuteras i MJS och förslag som har politisk relevans och är förvaltningsmässigt genomförbara lämnas till ämbetsmannakommittéerna ÅK-M och NEJS.

Linköping den 22 september 2005

Magnus Gröntoft, sekr. i MJS